

Měřínský, Zdeněk

Několik archeologických nálezů z okolí Senorad (okres Třebíč)

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1977-1978, vol. 26-27, iss. E22-23, pp. 279-282

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109274>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

z větších hrnců jsou zdobeny přesekávanou plastickou páskou (obr. 7:13,14), objevují se pásková ucha (obr. 7:15). Fragment z nevelké nádoby, snad hrnku, nese výzdobu provedenou technikou mladoeneolitického brázděného vpichu (obr. 7:2). Časté jsou rovněž misky s mírně zataženým vyhlazeným okrajem a slámovaným tělem (obr. 7:12). Na řadě zlomků jsou jazykovité výčelnky (obr. 7:5–7). Ojedinelá je výzdoba fragmentu horní části výdutě, sestávající z trojnásobné horizontální řady důlků přerušené třemi svislými plastickými žebírky⁵ (obr. 7:11). V keramickém inventáři dosud chybí některé charakteristické znaky jevišovické kultury, jako jsou rohatá ucha či řady trojúhelníků vyplněných vpichy. Z výzkumu též pochází řada přeslenů, vesměs nezdobených.

Nevelká sonda položená na oslnovickém výšinném sídlišti prokázala intenzivní osídlení v období jevišovické kultury. Nevhodné terénní podmínky prozatím znemožňují provést větší výzkumné práce, ale dosud zjištěné skutečnosti přesto doporučují lokalitu k dalšímu sledování.

Ivo Rakovský

Энеолитическое поселение на возвышенности вблизи Ослновиц (район Зноймо). На левом берегу реки Дыйи недалеко от села Ослновице находится небольшое поселение на возвышенности со времени поздней стадии энеолита (рис. 6). При помощи зондажа было здесь найдено большое количество керамики свишовицкой культуры (рис. 7).

Перевел Алеш Бранднер

DIE ÄNEOLITHISCHE HÖHENSIEDLUNG BEI OSLNOVICE (KR. ZNOJMO). Am linken Ufer des Flußes Dyje beim Dorf Oslnovice befindet sich eine kleine jungäneolithische Höhensiedlung (Abb. 6). Mit der Sondierungsuntersuchung wurde hier große Menge der Keramik von Jevišovice-Kultur gewonnen (Abb. 7).

Übersetzt von J. Hrubá

Několik archeologických nálezů z okolí Senorad (okres Třebíč)

Ve sbírce Richarda Jeřábka (1902–1970)¹ byla uložena kolekce archeologického materiálu, která podle jmenovek na jednotlivých předmětech pocházela ze Senorad. U ukázek kamenné štípané industrie bylo místo nálezů ještě blíže určeno tratěmi „Velká skála“, „Hradisko“. Kolekce obsahuje celkem 14 předmětů, většinou kamenné industrie, a to jak štípané, tak i zlomků industrie broušené. Keramika je zastoupena třemi hliněnými přesleny a okrajovým střepem slovanské nádoby.² Pro přehled a registraci uvádím stručný popis nálezů:

1. Rohovcová srpová čepel (obr. 8:1).
2. Rohovcový úštěp přepálený do mléčně bílé barvy (obr. 8:2).
3. Rohovcový úštěp (obr. 8:3).
4. Rohovcové jádro (obr. 8:4).
5. Rohovcová čepel s boční retuší (obr. 8:5).
6. Odpad rohovcového valounu. Je přepálen do šedočerné barvy (obr. 8:6).
7. Drásadlo z mléčně bílého rohovce (obr. 8:7).
8. Kopytovitá kamenná sekerka ze zelené břidlice (obr. 8:8).
9. Zlomek sekeromlatu (motykovitého ?) se zachovalou částí provrtu (obr. 8:9).
10. Zlomek sekeromlatu ze zelené břidlice³ (obr. 8:10).

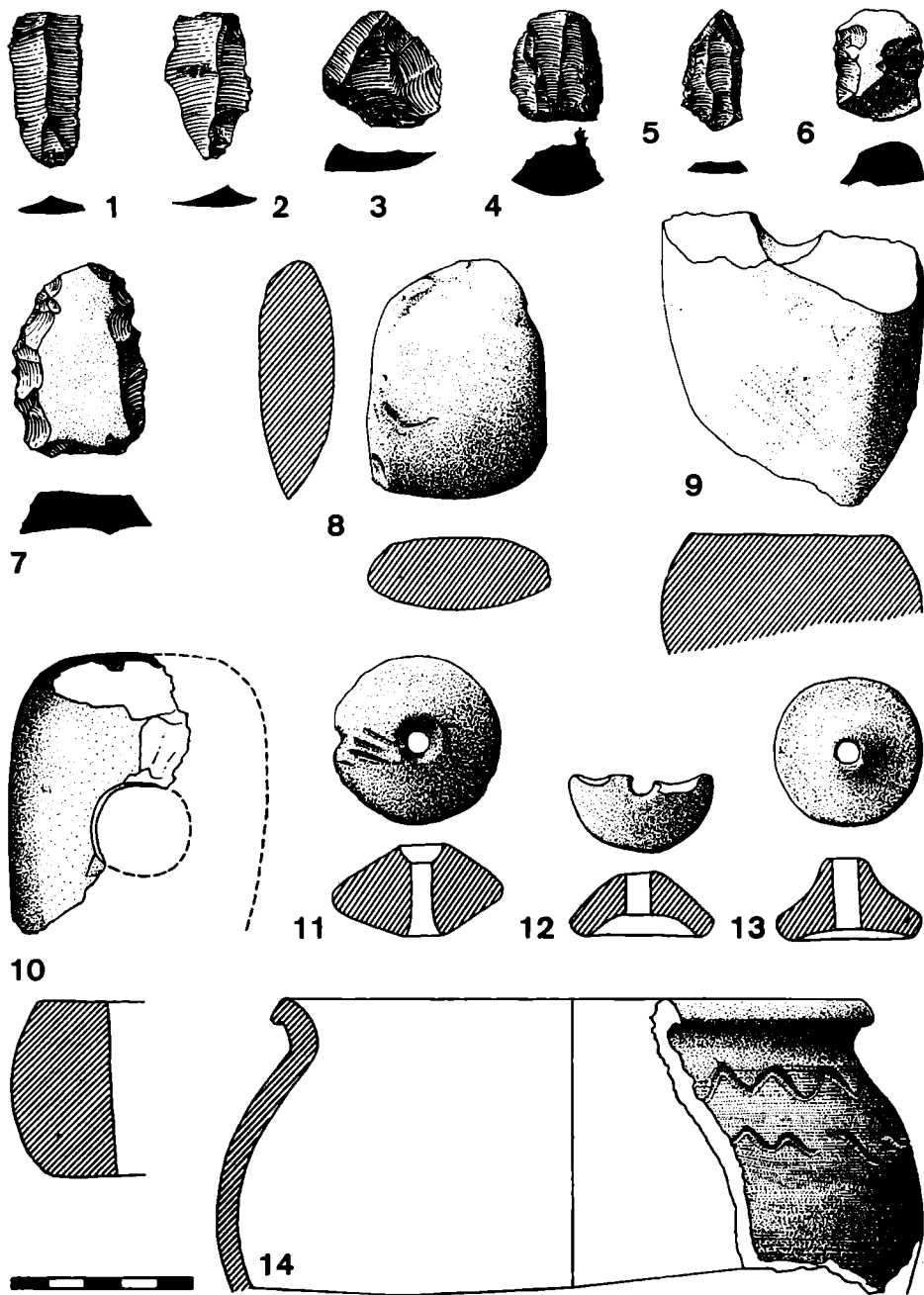
Brno 1972; *táž*, Grešlové Mýto, Äneolithische Höhensiedlung „Nad Mírovcem“, Katalog der Funde, FAM VII, Brno 1973.

⁵ Za laskavé upozornění děkuji *dr. A. Međunové, CSc.*

¹ Děkuji *prof. dr. Richardu Jeřábkovi, CSc.*, za poskytnutí celé kolekce i informace o sbírce jeho otce *R. Jeřábka*, který působil ve Valašském Meziříčí.

² Kolekce bude předána prehistorickému oddělení Moravského muzea v Brně.

³ Za petrografické určení štípané a broušené industrie děkuji *dr. K. Valochovi* a *dr. J. Maňinovi*.

Obr. 8. Senorady, okr. Třebíč. Archeologické nálezy pocházející pravděpodobně z hradiště „Malá skála“. (Kresba Z. Měřinský.)

11. Hliněný přeslen. Je zdoben třemi šikmými vrypy. Barvu povrchu má hnědou, lom šedý. Materiál je s příměsí středně zrnitého písku (obr. 8:11).
12. Hliněný přeslen. Barva povrchu je hnědá, lom černý. Materiál má příměs středně zrnitého písku se stopami slídy (obr. 8:12).
13. Hliněný přeslen. Má hnědou barvu povrchu i lomu, materiál je s příměsí středně zrnitého písku (obr. 8:13).
14. Zlomek vně vyhnutého, kuželovité seříznutého a zaobleného okraje nádoby o původním průměru 16 cm. Výduť je zdobena dvěma pásy vlnic a má jemné horizontální rýhování. Povrch fragmentu je opatřen nátěrem či engobou hnědošedé barvy, lom má černou barvu. Materiál tvoří hlína s tuhou, středně zrnitým pískem a se stopami slídy (obr. 8:14).

Na bližší místo, odkud by nálezy mohly pocházet, nás upozorňují trafové názvy „Velká skála“ a „Hradisko“. Podle nich můžeme usuzovat, že artefakty jsou z polohy většinou v literatuře označované „Malá skála“ nebo též „Na hradiskách“. Toto výšinné hradiště na ostrohu nad řekou Oslavou uvedl do literatury již V. Čapek.⁴ Podrobně popsal lokalitu i nálezy z ní J. Skutil; uvádí odtud několik bíle patinovaných paleolitických nástrojů, kamennou štipanou i broušenou industrii, měděnou sekerku, přesleny, zlomky keramiky i další sídlištní materiál patřící ve většině případů jevišovické kultuře.⁵ Lokalita byla osídlena i v období horákovské kultury.⁶

Soubor archeologických nálezů ze sbírky Richarda Jeřábka odpovídá našim dosavadním znalostem o lokalitě i archeologickém materiálu, jenž zde byl dosud získán. Všechny doklady kamenné štipané industrie náležejí neolitu nebo eneolitu, podobné jako zlomky industrie broušené. Bližší časové vymezení těchto artefaktů není možné vzhledem k jejich torzovitosti a neznanosti přesných nálezových okolností. Kopytovitou sekerku ze zelené břidlice (obr. 8:8) lze snad typologicky zařadit do období mladšího neolitu.

Přesleny podobného typu jako z „Malé skály“ známe z řady sídlišť a hradišť jevišovické kultury. U jednoho z exemplářů (obr. 8:13) nemůžeme vyloučit ani příslušnost ke kultuře horákovské.⁷

Pouze zlomek okraje hradištní nádoby se vymyká našim znalostem o dosavadních archeologických nálezích na lokalitě. Jestliže tento zlomek nepochází z jiné části senoradského katastru, a to je vzhledem k příslušnosti k ostatním předmětům souboru nepravděpodobné, lze uvažovat o osídlení „Malé skály“ i ve slovanském období. Okrajový stěp ze sbírky R. Jeřábka je možno na základě analogického nálezů z výzkumu v nedalekých Kralcích nad Oslavou datovat rámcově do 10. století.⁸ Předpoklad, že opevnění hradiška je z mladohradištního období, vyslovil již I. L. Červinka.⁹ Archeologické důkazy pro tuto domněnku však neměl a ani my nemůžeme na základě jednoho ojedinělého nálezů dělat dalekosáhlé závěry. Ty lze získat jedině dalším archeologickým průzkumem lokality, který by ověřil zejména halštatské a slovanské osídlení hradiště. Zdá se, že situace na „Malé skále“ je podobná jako na jiných lokalitách tohoto typu v Pooslaví a Pojihlaví,¹⁰ a že pro svoje výhodné umístění byla tato poloha často osídlována jak v pravěkém, tak i v protohistorickém období.

Zdeněk Měřinský

Několko археологических находок на территории села Сенорады (район Тржебич). В коллекции Рихарда Ержабка находятся археологические материалы, которые были правдоподобно найдены при исследовании городища „Малая скала“ у Сенорад. В этой коллекции находятся щепная

⁴ V. Čapek, Z Oslavan, ČVMŠO I, 1884, 124.

⁵ J. Skutil, Z nejdávnější minulosti Náměšťska n. Osl., Ročenka Musejního spolku u Ivančicích 1947, 39, 41; tam uvedena i další literatura o lokalitě.

⁶ V. Podborský, Jihomoravská halštatská sídliště — I, SPFFBU E 15, 1970, 14, obr. 3: 146 na str. 16; týž, Jihomoravská halštatská sídliště — II, SPFFBU E 17, 1972, 45.

⁷ Za upozornění na tuto možnost děkuji doc. dr. V. Podborskému, CSC.

⁸ D. Kouřilová-Grenová, Stavební vývoj tvrze v Kralcích na základě archeologických výzkumů, Rkp. dipl. práce na katedře prehistorie FF UJEP v Brně, Brno 1974, 90–91, tab. LV1: 1. Za upozornění na tento nález děkuji dr. V. Nekudovi, CSC.

⁹ „Jak jméno, tak i způsob opevnění není starší XI. století“. Srov. I. L. Červinka, Slované na Moravě a říše Velkomoravská, Brno 1928, 133–134.

¹⁰ Podobnou lokalitou je např. hradisko u Kramolína s osídlením kulturami s moravskou malovanou keramikou, ve starším eneolitu, halštatu i mladohradištním období a s ojedinělými nálezy z latěnu (srov. O. Kos–P. Košťátek, Výzkum na hradisku u Kramolína, okr. Třebíč, PV AÚB za rok 1971, Brno 1972, 36–37).

(рис. 8:1—7) и осколки шлифованной каменной индустрии (рис. 8:8—10), три пряслицы (рис. 8:11—13) а также осколок со славянского сосуда (рис. 8:14). Щепная и шлифованная каменная индустрия относится к неолиту и энеолиту, пряслицы наверное относятся к культуре эвмшоветской. Самым ценным в коллекции является осколок городищенского сосуда. Он относится к 10 веку и доказывает нам то, что на этой территории жили люди и во время славянской эпохи.

Перевел Е. Петров

EINIGE ARCHÄOLOGISCHE FUNDE AUS DER UMGEBUNG VON SENORADY (BEZIRK TRĚBÍČ). Die Sammlung von Richard Jeřábek in Rožnov pod Radhoštěm enthält u. a. eine Kollektion des archäologischen Materials, welches höchstwahrscheinlich aus dem Burgwall „Malá skála“ bei Senorady stammt. In der erwähnten Kollektion sind folgende Gegenstände erhalten: gespaltenes Steinwerkzeug (Abb. 8: 1—7), Reste des geschliffenen Handwerkszeuges (Abb. 1, 8: 8—10), drei Spinnwirtel (Abb. 8: 11—13) und eine Randscherbe eines slawischen Gefäßes (Abb. 8:14). Das gespaltene sowie geschliffene Handwerkszeug kann man in die jüngere und spätere Steinzeit datieren, die Spinnwirtel gehören allem Anschein nach der Jevišovicer Kultur an. Am wichtigsten erscheint der Fund der Scherbe eines Burgwallgefäßes. Sie stammt höchstwahrscheinlich aus dem 10. Jahrhundert, und weißt die Ansiedlung dieses Dorfes auch in der slawischen Phase nach.

Übersetzt von Lenka Stöckleinová

Nález lidských kosterních pozůstatků u Bobravy

V prosinci roku 1972 byly nalezeny na katastru obce Želešice v okrese Brno-venkov na staveništi nové silnice do Rajhradu (asi 30 m vlevo od státní silnice Brno—Znojmo proti vjezdu do motelu Bobrava) lidské kostrové pozůstatky. Přispěním příslušníků SNB z Modřic byly zajištěny a ponechány in situ k antropologickému a archeologickému posouzení. Po úplném odkrytí zeminy byla zaznamenána tato situace:

V hloubce asi 40 cm spočívaly na jílovém podkladu součásti téměř úplného lidského skeletu. Jejich anatomické uspořádání svědčilo, že nebožtík byl uložen do země na záda, v natažené poloze, s napjatými dolními končetinami, s hlavou rovně, na týlu, s obličejem hledícím k východu. Pravá paže byla natažena podél těla, levá byla v lokti ohnutá, takže předloktí směřovalo šikmo ke krajíně pánevní; v krajíně pánevní ležela ruka obrácená hřbetem vzhůru. Kostra měřila in situ 160 cm, její podélná osa směřovala od západu k východu. Kolem lebky a kostrových součástí horní partie trupu bylo roztroušeno mnoho korálků či perel ze skla. Napříč krční páteře ležel kovový půlkruh. Stopy po rakvi ani po kamenném obložení nebyly nalezeny.

Stav zachovalosti skeletu nepřipouští, aby jeho součásti byly ze země vyzvednuty bez porušení. Byly proto ponechány in situ, neboť i tak umožňovaly studování známek důležitých pro posouzení pohlaví a věku.¹

Jak bylo již výše uvedeno, šlo o nález téměř úplného skeletu. Basální část bradové krajiny dolní čelisti a konfigurace kostí pánevních jak v krajíně pubické, tak i v dorsální krajíně ilio-ischiadické nasvědčují, že šlo s největší pravděpodobností o ženu. Dolní kosti končetin měly zcela oddělené epifysy od diafys, kost křížová i kosti pánevní byly jednoduté. V chrupu byly nepochybně prořezány P_2 a M_2 , přičemž kořeny druhých stoliček nebyly v hrotech dosud uzavřeny. Tento stav osifikace a dentice nasvědčuje, že šlo pravděpodobně o dívku ve věku 14 až 16 let.

Ze šlo s největší pravděpodobností o dívku, podporují i nálezy archeologické. Popis archeologického materiálu:

Zbytek železného půlkruhu částečně zkorodovaného, který se nalézal v horní části kostry, napříč krční páteře (obr. 9:1).

Dobře zachovalý bronzový prsten, jehož poloha nebyla přesně zachycena vzhledem k urychlenému průzkumu (obr. 9:2).

Dvanáct bronzových esovitých záušnic, které byly původně součástí výzdoby čelenky pohřbené dívky. Dvě z nich jsou však tak zkorodované, že drží pospolu (obr. 9:13). Ostatní jsou poměrně dobře zachovalé. Popisované esovité záušnice se nalézaly poblíž lebky, což nesporně potvrzuje jejich funkci. Průměr těchto záušnic se pohybuje kolem 1 cm (obr. 9:3—13).

¹ K. Saller—R. Martin, Lehrbuch der Anthropologie, Stuttgart 1956—1964; G. Olivier, Pratique anthropologique, Paris 1960.